

กระบวนการทำงานวิจัยสร้างสรรค์ทางดนตรีไทย

ศาสตราจารย์พงษ์ศิลป์ อรุณรัตน์
มหาวิทยาลัยศิลปากร

งานวิจัยสร้างสรรค์ทางดนตรีเป็นงานที่อยู่ในแขนงศิลปกรรมศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วย 4 สาขาหลัก ได้แก่ ทัศนศิลป์ หัตถศิลป์ ดุริยางคศิลป์ และนาฏศิลป์ หลักสูตรของแต่ละสาขาประกอบด้วยรายวิชาภาค วิชาการและรายวิชาภาคปฏิบัติ งานสร้างสรรค์ศิลปกรรมเป็นผลลัพธ์จากภาคปฏิบัติเป็นสำคัญ สำหรับสาขา ดุริยางคศิลป์หรือดนตรีในภาควิชานี้มีสาขาสำคัญ เช่น ทฤษฎีดนตรี (music theory) ประวัติศาสตร์ดนตรี (music history) วรรณกรรมดนตรี (music literature) ดนตรีวิจัยหรือดนตรีวิทยา (musicology) ดนตรีวิจัย ชาติพันธุ์ (ethnomusicology) และดนตรีศึกษา (music education) สามารถดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธี วิจัยปกติ โดยได้ผลงานเป็นรูปเล่มงานวิจัย ส่วนดนตรีภาคปฏิบัติมีสาขาสำคัญ เช่น การแสดงดนตรี (music performance) การอำนวยการเพลง (conducting) และการประพันธ์เพลง (music composition) ซึ่งสาขา เชี่ยวชาญดังกล่าวไม่อาจดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยปกติได้ โดยความสำคัญของเนื้อหามุ่งเน้นไปที่การ ปฏิบัติ จึงมีการกำหนดผลงานในดนตรีปฏิบัติเรียกว่า “วิจัยสร้างสรรค์” หรือ “งานดนตรีสร้างสรรค์” ขึ้นด้วย

งานวิจัยสร้างสรรค์ถือเป็นการสร้างงานตามธรรมชาติของวิชาดนตรี ใช้เสียงดนตรีเป็นผลลัพธ์ของ งานวิจัย ถือเป็นงานสร้างสรรค์ที่ผ่านกระบวนการวิจัยหรือกระบวนการตามงานวิจัย สามารถรักษาสำคัญของ งานวิจัยและรักษาเอกลักษณ์สำคัญของงานศิลปกรรมไว้ได้ หลักวิชาที่อยู่ในงานดนตรีสร้างสรรค์นี้สำคัญมาก เพราะเป็นความรู้ที่อธิบายได้ในทางวิชาการ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการเรียนการสอนในระดับมหาวิทยาลัย เรียก ผลงานดนตรีประเภทนี้ว่า งานดนตรีสร้างสรรค์เชิงวิชาการ ดังนั้นในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมทุกสาขา จึงไม่อาจแยกความรู้ทางวิชาการออกจากผลงานสร้างสรรค์ได้ ยิ่งไปกว่านั้น การหลอมรวมองค์ความรู้ระหว่าง สาขาก็มีความเป็นไปได้เช่นกัน ในศาสตร์ศิลปกรรมสาขาอื่นๆ ก็เช่นกัน ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่เป็น วิชาการกับส่วนที่เป็นสุนทรีย์ ทั้งสองส่วนจะผนวกเข้าด้วยกันในงานสร้างสรรค์ ทำให้งานสร้างสรรค์แตกต่าง จากศาสตร์อื่นโดยสิ้นเชิง เพราะมีเรื่องของสุนทรีย์ ความงาม ความไพเราะ อารมณ์ และความรู้สึกเข้ามา เกี่ยวข้องค่อนข้างมาก ความรู้คือส่วนที่เป็นวิชาการ ส่วนความรู้สึกเป็นส่วนที่เป็นสุนทรีย์

สำหรับดนตรีไทยแล้วงานสร้างสรรค์อาจถูกมองไปในเรื่องของการประพันธ์เพลง เพราะบทเพลงก็คือ งานที่มีลักษณะเทียบเคียงได้กับผลงานศิลปะของสาขาทัศนศิลป์ การประพันธ์เพลงไทยนั้นมักถูกกำหนดให้ อยู่แต่ในกรอบแนวคิดที่ว่าควรแต่งเพลงที่เป็นเพลงสำคัญและเพลงสัญลักษณ์ของดนตรีไทยจำพวก เพลงโหมโรง เพลงเสภา เพลงเถา เพราะเป็นเพลงที่ใช้อยู่ในหลักสูตรการเรียนการสอนทุกระดับชั้น แต่ในปัจจุบันเพลง เหล่านี้ไม่ได้เป็นเพลงที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายเหมือนในอดีต กลายเป็นเพลงที่ฟังและเข้าถึงยากแต่ กลับเป็นกลุ่มเพลงที่นักดนตรีไทยนิยมเล่นกันในกลุ่มของตนเองแบบที่บุคคลภายนอกมักมองดนตรีว่า “ดนตรี ไทยเป็นเรื่องของคนเล่นดนตรีไทยเป็น” “ดนตรีไทยเล่นกันเองดูกันเอง” ซึ่งมีความหมายไปในเชิงที่บอกว่า ดนตรีไทยไม่ใช่ของที่บุคคลทั่วไปที่ไม่มีความรู้มาก่อนก็ไม่สามารถจะเข้าใจในเพลงไทยได้ ดังนั้นปัจจัยหลัก ของการทำงานสร้างสรรค์ของดนตรีไทยคือการทำผลงานให้สามารถเกิดความเข้าใจและประทับใจต่อ สาธารณะให้มากที่สุด

สำหรับประสบการณ์ของผู้เขียนเกี่ยวกับการทำงานสร้างสรรค์ทางดนตรีไทยนั้น ผู้เขียนตระหนักถึง แนวคิดสำคัญของการทำงานวิจัยสร้างสรรค์คือ ต้องเป็นงานที่สามารถรักษาสำคัญของงานวิจัยและรักษา

เอกลักษณ์สำคัญของงานศิลปกรรมไว้ได้ เกิดจากการทำงานวิจัยจากระดับคณะที่สังกัดอยู่คือคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรในราวปลายปีพ.ศ.๒๕๕๗ โดยทำงานสร้างสรรค์เรื่องสังคีตแห่งวิถีพระยาภูมิเสวิน (The Way of Music : Phraya Bhumisevin) โดยมีการนำเอาผลงานเดี่ยวซอสามสายเพลงแสนเสนานำไปทำให้แบบร่วมสมัยใช้ซอสามสาย ๓ คัน ซอสามสายหลิบ ๒ คันนำมาบรรเลงร่วมกับ เชลโลและเปียโน ซึ่งผู้เขียนได้เรียบเรียงเสียงประสานขึ้นใหม่เพื่อให้ตรงกับงานสร้างสรรค์เพลงนี้เป็นเพลงสำคัญสำหรับการแสดงและได้รับผลตอบรับดีพอสมควร

ต่อมาในปีพ.ศ.๒๕๕๙ ผู้เขียนจึงได้ทำงานวิจัยสร้างสรรค์เรื่องเสียงเสนาะซอสามสาย (Melodious Sound of Saw Sam Sai : Recording, Analytical Program Notes and Music Notation) โดยได้รับทุนอุดหนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช) สำนักงานส่งเสริมการวิจัยแห่งชาติ (สกว) งานวิจัยเรื่องนี้ได้นำเอาองค์ความรู้ด้านซอสามสายที่ผู้เขียนได้รับการถ่ายทอดมาจากบิดาคือศาสตราจารย์อุดม อรุณรัตน์ (พ.ศ.๒๔๗๘-๒๕๔๙) มานำเสนอในรูปแบบของรวบรวมเพลงซอสามสายเฉพาะเพลงซอสามสายในพระราชพิธี เพลงซอสามสายในสายราชสำนักและเพลงซอสามสายในสายขุนนาง โดยบันทึกเสียงพร้อมทั้งจัดทำหนังสือ“เสียงเสนาะซอสามสาย” ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติและบทวิเคราะห์เพลง โดยแปลเนื้อหาที่สำคัญเป็นภาษาอังกฤษ ตลอดจนถอดเสียงเพลงที่บันทึกเป็นโน้ตสากลเพื่อทำเป็นหนังสือ“วรรณกรรมซอสามสายแห่งกรุงสยาม” งานวิจัยสร้างสรรค์ชิ้นนี้ดำเนินการระยะเวลาการทำงานวิจัย ระหว่างปีพ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙ และได้รับรางวัลระดับดีมากจากสภาวิจัยแห่งชาติประจำปีพ.ศ.๒๕๖๐

ต่อมาจึงได้ทำงานผลงานวิจัยสร้างสรรค์เรื่องเพลงมโหรีกรุงศรีอยุธยา : การบันทึกแผ่นวีดิทัศน์พร้อมบทวิเคราะห์และโน้ตสากล (Ayutthaya's Series Song : Recorded digital video disc (DVD) , Analytical Program Notes and Music Notation) ได้รับทุนอุดหนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช) ระยะเวลาวิจัยระหว่างปีพ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๖๑ โดยทำการศึกษาวิจัยเพลงมโหรีกรุงศรีอยุธยาแบ่งเนื้อหาการวิจัยได้แก่ วิธีการสังเคราะห์ข้อมูลเพลงมโหรี วิธีการบรรเลงเพลงมโหรี บทร้องเพลงมโหรีกรุงศรีอยุธยา ลักษณะรูปแบบคำประพันธ์ของบทร้องมโหรีกรุงศรีอยุธยา อิทธิพลของกวีนิพนธ์กับเพลงมโหรีกรุงศรีอยุธยา การวิเคราะห์เพลงมโหรี ๗๓ เพลงโดยแบ่งการวิเคราะห์ตามเพลงที่ปรากฏในแผ่นวีดิทัศน์ (DVD) ตั้งแต่เพลงดับเรื่องไปจนถึงเพลงเกร็ดนอกเรื่อง

งานวิจัยเรื่องนี้ได้จัดทำอย่างเป็นขั้นตอนผ่านกระบวนการสังเคราะห์ประสบการณ์ด้านดนตรีไทยทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติของผู้เขียน จนเกิดผลสัมฤทธิ์ด้านองค์ความรู้ดนตรีไทยสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นครั้งแรก ได้รับรางวัลระดับดีเด่นจากสภาวิจัยแห่งชาติประจำปีพ.ศ.๒๕๖๓ ซึ่งถือเป็นงานวิจัยสร้างสรรค์ทางดนตรีชิ้นแรกที่ได้รับรางวัลระดับสูงสุด จากประสบการณ์ด้านการวิจัยสร้างสรรค์ที่ผู้เขียนมีอยู่จึงขอนำเสนอกลวิธีการทำงานวิจัยสร้างสรรค์ หรือ งานสร้างสรรค์เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจในการทำงานวิจัยสร้างสรรค์ได้สามารถทดลองมาทำงานประเภทนี้มากขึ้น ทั้งนี้ผู้เขียนไม่ได้มีเจตนาที่จะกำหนดว่ากลวิธีที่ได้เสนอไว้จะเป็นสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับการทำงาน แต่ผู้เขียนต้องการทำเป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจที่จะวิจัยในแขนงนี้ โดยแบ่งวิธีการทำออกเป็น ๕ ขั้นตอน

๑.การสร้างแรงบันดาลใจ

แรงบันดาลใจถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการทำงานด้านวิชาการเพราะหากไม่มีแรงบันดาลใจในการคิดศึกษาเรื่องใดก็ตามย่อมทำให้งานนั้นไม่มีความสมบูรณ์อย่างแน่นอน แต่ด้วยหน้าที่ของอาจารย์ในปัจจุบันที่มีภาระงานหลายด้านทั้งงานการสอน งานเอกสารประเมินต่าง ๆ การเกิดแรงบันดาลใจนั้นจึงกลายเป็นเรื่องที่ยาก บางคนอาจมองว่าการทำงานวิจัย หรือ งานวิชาการเพื่อให้ได้ตรงตามเกณฑ์ของการประเมินของต้นสังกัดนั้น เป็นเรื่องที่สร้างความอึดอัดให้กับตนเองเพราะคิดว่าการเป็นอาจารย์ทำหน้าที่สอนให้ความรู้กับ

นักศึกษานั้นเพียงพอแล้ว แต่อย่าลืมว่าการประเมินนั้นเป็นกฎกติกาที่มหาวิทยาลัยได้กำหนดไว้เพื่อให้อาจารย์ทุกคนต้องมีการพัฒนาตนเองตำแหน่งวิชาการคือบทพิสูจน์ที่สำคัญว่าอาจารย์ผู้นั้นมีคุณภาพถึงขั้นไหน เหมือนกับการที่อาจารย์ประเมินนักศึกษาที่ย่อมประเมินจากความรู้ที่ตนเองได้สอน รวมไปถึงการมองพัฒนาการของนักศึกษาว่าดีขึ้นหรือไม่เมื่อได้มาเรียนกับตน ในเมื่ออาจารย์ประเมินนักศึกษาได้ก็ย่อมที่จะยอมให้ถูกประเมินจากมหาวิทยาลัยด้วย เพราะการได้ตำแหน่งวิชาการก็มีเงินค่าตอบแทนให้เช่นเดียวกับการขอทุนวิจัยที่ตนเองก็ได้รับเช่นกัน การทำงานวิชาการเพื่อขอตำแหน่งจึงเป็นหน้าที่ซึ่งอาจารย์พึงกระทำ ไม่ใช่เป็นข้ออ้างหรือปฏิเสธที่จะคิดทำงานนี้

ทั้งที่ในข้อเท็จจริงนั้นการสร้างแรงบันดาลใจเกิดจากสิ่งที่อยู่รอบตัวเราเอง แรงบันดาลใจอาจเกิดจากประสบการณ์ทางการสอน ปัญหาที่พบระหว่างการสอน รวมถึงปัญหาที่ลูกศิษย์ถามในชั้นเรียน ที่สำคัญคือการสังส่องความรู้ทั้งการปฏิบัติตน การอ่านงานเอกสารอย่างหลากหลาย โดยไม่เลือกอ่านเฉพาะเรื่องที่ชอบตนเองชื่นชอบ รวมทั้งอ่านตามที่ครูบอกว่างานนั้นดี หรือ งานนั้นไม่ดี ควรอ่านและศึกษาทุกชิ้นงานเพราะในงานบางชิ้นที่คนทั่วไปว่าผิดนั้น แต่สิ่งผิดที่วิจารณ์กันนั้นอาจจะมีเหตุผลไม่เพียงพอที่จะไปตัดสินว่าผิด ในที่สุดงานที่ว่าผิดอาจสร้างแรงบันดาลใจให้เราคิดว่าจะทำให้ถูกด้วยวิธีอย่างไร แต่ควรมีมารยาททางวิชาการที่จะไปยกประเด็นเอกสารที่คิดว่าผิดมาชี้แจงในบทนาในงานของตนเอง สิ่งสำคัญไม่ควรเปลี่ยนแปลงเรื่องที่ศึกษาอย่างบ่อยเกินไปขอให้มุ่งมั่นที่จะศึกษาเรื่องที่เรากำลังต้องการอย่างจริงจัง สิ่งสำคัญที่สุดคือเมื่อเกิดแรงบันดาลใจแล้วต้องมีแรงมุ่งมั่นที่จะทำงานนั้นอย่างต่อเนื่องจนเกิดผลสัมฤทธิ์

ผู้เขียนใคร่ขอยกประสบการณ์ในการสร้างแรงบันดาลใจจนเกิดเป็นงานวิจัยสร้างสรรค์เรื่องเพลงมโหรีแห่งกรุงศรีอยุธยา ซึ่งเกิดจากคำจำกัดความของครุดนตรีไทยบางท่านที่ให้ทัศนะเกี่ยวกับเพลงมโหรีในสมัยกรุงศรีอยุธยาไว้ว่า “เพลงสมัยอยุธยาลักษณะเพลงเนื้อเต็ม ร้องแบบไม่มีเอื้อน ลีลาการร้องไม่มีลูกเล่นมากนัก ทำนองไม่มีความสลับซับซ้อน ฟังง่าย บรรเลงง่าย” สิ่งนี้ล้วนเป็นสิ่งที่ผู้เขียนคิดว่าเป็นการนิยามที่เกิดขึ้นเมื่อมีค่านิยมของเพลงเสภาจำพวกเพลงอัตรา ๓ ชั้นและเพลงเถาที่นิยมกันอย่างแพร่หลาย เกิดเป็นแนวคิดยกของใหม่ไปทับถมของเก่าว่าดีงามสู้ที่ตนเองนิยมและถนัดไม่ได้เล่นไปก็ไม่เกิดอรรถรส ซึ่งเป็นความเห็นที่ดูย้อนแย้งกับสิ่งที่ผู้เขียนได้ศึกษาวิจัยจนพบว่าแท้จริงแล้วเพลงมโหรีในสมัยกรุงศรีอยุธยามีที่มาที่ไปอย่างเป็นระบบ มีการนำเอาโครงสร้างของวรรณศิลป์มาสร้างสรรค์ให้เป็นบทเพลง มีบทร้องที่สละสลวย แนวการบรรเลงต้องมีความละเอียดอ่อนสอดประสานกันระหว่างเครื่องดนตรีในวงกับผู้ขับลำนำเพลงและทุกเพลงก็มีความไพเราะงดงามไม่แพ้เพลงเสภาเลย

เพลงมโหรีเหล่านี้นล้วนใช้ร้องลำในราชสำนักถือเป็นศิลปะชั้นสูงเทียบเท่ากับศิลปะแขนงอื่น ๆ ที่ปรากฏในสมัยกรุงศรีอยุธยา ที่ต่างยอมรับโดยทั่วไปว่าศิลปะในสมัยกรุงศรีอยุธยาล้วนมีความงามแทบทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นศิลปะ สถาปัตยกรรม วรรณคดีแม้กระทั่งอาหารคาวหวาน ก็ล้วนแต่มีความวิจิตรพิสดารสวยงามทั้งสิ้น แต่ทำไมเพลงอยุธยากลับดูไม่มีอะไรน่าสนใจและไปประเมินค่าว่าเพลงไม่ได้มีความสละสลวยเท่ากับเพลงเสภาและเพลงเถา สิ่งนี้เองที่ทำให้เกิดแรงบันดาลใจและนำไปสู่บทสรุปของงานวิจัยของผู้เขียน

๒. ความถนัดในการเลือกหัวข้อวิจัย

ผู้คิดทำงานวิจัยสร้างสรรค์ต้องคำนึงไว้ว่า งานประเภทนี้เป็นงานที่มีกระบวนการคิดเช่นเดียวกับงานวิจัย ซึ่งเริ่มตั้งแต่คือการตั้งโจทย์วิจัยเช่นเดียวกับการสืบค้นข้อมูลของงานวิจัยพื้นฐาน ซึ่งการตั้งโจทย์วิจัยเปรียบเทียบได้กับการสร้างสรรค์คือการสร้างสรรค์แรงบันดาลใจ สนใจอะไร อยากรู้อะไร ทั้งนี้อาจศึกษางานสร้างสรรค์ที่ผ่านมาของคนอื่นมาเป็นต้นแบบ หรือ คิดสร้างกระบวนการด้วยตนเอง ต่อมาจึงเข้าสู่กระบวนการรวบรวมข้อมูลให้ได้พอสมควร ข้อมูลดังกล่าวอาจสังสมจากทักษะฝีมือของผู้สร้างสรรค์งาน

หลังจากนั้นจึงพัฒนาไปสู่กระบวนการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลและทดลองงานของตน เพื่อให้ได้แนวทางในการสร้างงานศิลปกรรมให้สำเร็จ

๓. ความชำนาญในการปฏิบัติดนตรี

ความชำนาญในการปฏิบัติถือเป็นหัวใจหลักของงานวิจัยสร้างสรรค์ทางดนตรีก็คือ ทักษะหรือฝีมือของผู้ทำวิจัย นอกจากนี้ยังมีวิธีคิดอย่างมีตรรกะจนถึงจุดที่สามารถสร้างงานได้แล้ว แต่ขาดทักษะฝีมือ งานสร้างสรรค์ที่มีคุณภาพก็จะไม่เกิดขึ้น จุดนี้เป็นความแตกต่างที่ไม่พบในการทำวิจัยทั่วไป เนื่องจากในการสร้างงานวิจัยสร้างสรรค์ต้องลงมือทำด้วยตัวเอง จะจ้างผู้ช่วยหรืออาศัยฝีมือคนอื่นให้มาปฏิบัติงานด้านดนตรีของตนเองแทบทั้งหมดก็ถือเป็นทางเลือกที่ไม่เหมาะสม แต่ในการทำวิจัยสามารถจ้างที่ปรึกษาหรือจ้างผู้ช่วยในส่วนที่ผู้วิจัยไม่สามารถทำเองจำพวกงานด้านเอกสารต่าง ๆ ในที่สุดผลลัพธ์ก็คืองานสร้างสรรค์ซึ่งเป็นสิ่งที่ค้นพบใหม่หรือองค์ความรู้ใหม่ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนมีปัจจัยมาจากความชำนาญในการปฏิบัติดนตรีของผู้ทำวิจัย

๔. การบูรณาการข้อมูลตามกรอบการวิจัยสร้างสรรค์

ความสำคัญของประเด็นนี้ผู้วิจัยจะเป็นที่ยอมรับว่ามียุทธศาสตร์ความรู้ความสามารถในศาสตร์ของตนอยู่ในระดับใด ซึ่งความรู้ในศาสตร์ด้านดนตรีนั้น สามารถสร้างงานจากแรงบันดาลใจบวกกับจินตนาการได้ตามความต้องการ แต่ผู้วิจัยต้องมีความรู้ที่รู้จักนำเอาศาสตร์วิชาด้านอื่นมาบูรณาการให้เหมาะสมกับงานวิจัยสร้างสรรค์ของตนเอง เช่น เอาองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ รวมทั้งวิถีชีวิตของสังคมไทย มาบูรณาการให้เข้ากับผลงานทางดนตรีที่ได้สร้างสรรค์ขึ้น เพื่อสามารถอธิบายงานของตนอย่างเป็นรูปธรรม มีน้ำหนักเพียงพอที่สามารถอธิบายถึงแก่นแท้ของงานตนเอง หากเป็นงานสร้างสรรค์ที่มีแต่กระบวนการทางดนตรีเพียงอย่างเดียวไม่ได้มองถึงองค์รวมของสังคมไทยในปัจจุบัน โดยคิดแต่จะประพันธ์เพลงไทยจำพวกเพลงเถา เพลงเสภา ซึ่งเป็นเพลงที่นิยมกันแต่ในกลุ่มนักดนตรีไทยเพียงอย่างเดียว ก็จะทำให้ผลงานที่ตนเองทำขึ้นไม่สามารถก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณะอย่างแท้จริง ดังนั้นเราอาจจะเลือกเหตุการณ์ที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ รวมถึงเอกลักษณ์ถิ่นฐานที่ผู้วิจัยคิดว่าสามารถจัดทำขึ้นเป็นงานวิจัยสร้างสรรค์ ก็สามารถนำเอาข้อมูลเหล่านั้นมาบูรณาการให้เกิดความน่าสนใจขึ้นได้ โดยไม่จำเป็นต้องใช้วงดนตรีตามแบบแผนอาจเป็นเครื่องดนตรีที่ประสมกันระหว่างเครื่องดนตรีไทย เครื่องดนตรีพื้นบ้านและเครื่องดนตรีสากลก็ได้ แต่ต้องชี้แจงมูลเหตุของการคัดเลือกเครื่องดนตรีให้ชัดเจนและเครื่องดนตรีที่นำมาประสมจะต้องมีระดับเสียงที่เมื่อบรรเลงรวมกันแล้วมีความกลมกลืนไพเราะ

๕. การนำเสนอผลงานวิจัย

ผลลัพธ์สำคัญของงานวิจัยสร้างสรรค์นั้นต้องผ่านกระบวนการฝึกซ้อมรูปแบบการแสดงอย่างเป็นขั้นตอนมีการฝึกซ้อมอย่างดี มีการประชาสัมพันธ์และจัดเตรียมสถานที่การแสดงให้เหมาะสม การแสดงดนตรีต่อสาธารณชนต้องมีผู้จับใบแพร่ การแสดงผลงานต้องให้ลักษณะการแสดงเชิงสาธิตเพื่อแสดงให้เห็นกระบวนการสร้างงานว่าต้องใช้องค์ความรู้อย่างไรตามขั้นตอนจึงจะแสดงดนตรีได้ดี กระบวนการคิดและกระบวนการฝึกซ้อมเพื่อให้ได้มาซึ่งการแสดงดนตรีนั้นถือเป็นการบ่มเพาะองค์ความรู้ที่ส่งผลให้เกิดผลงานที่ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ในส่วนของการแสดงจะต้องนำเสนอให้เห็นผลงานอย่างเป็นรูปธรรม เช่น ถ้าเป็นงานด้านการประพันธ์เพลงควรแบ่ง 2 ส่วน ส่วนที่ 1 คือหาข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลให้ได้องค์ความรู้เสียก่อน แล้วจึงทำส่วนที่ 2 คือการประพันธ์เพลง ผู้วิจัยต้องอธิบายได้ทุกขั้นตอนว่าคิดอย่างไร จึงได้เป็นผลงานเพลงเป็น

ผลการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยต้องแสดงให้เห็นถึงองค์ความรู้ด้านดนตรีและต้องเข้าถึงเนื้อหาหรือเรื่องราวที่ต้องการสื่อสารในการแสดง

การจัดวางระบบเสียงให้ดีเพราะผลงานเหล่านี้หากไม่ให้ความสำคัญกับเรื่องของเสียงเครื่องดนตรีที่นำมาแสดง จะกลายเป็นงานที่ไม่สามารถสื่อถึงผู้ฟังได้เลย สภาพของดนตรีไทยนั้นมักถูกวิจารณ์ว่าไม่เคยให้ความสำคัญกับการจัดวางเครื่องดนตรีให้ได้ระบบเสียงที่มีคุณภาพ ทั้งที่ระบบเทคโนโลยีของการวางระบบเสียงสำหรับการแสดงนั้นทันสมัยมาก แต่ก็มักจัดวางกันไปแบบเอาง่ายเข้าว่าจัดไปให้บรรเลงแล้วตั้งเป็นพอ เช่น วงดนตรีปี่พาทย์วงหนึ่งมีเครื่องดนตรี ๘ ชิ้น แต่ใช้ไมค์โครโฟนแค่ ๓ ตัว ให้นักร้อง ๑ ตัว จัดวางไว้กลางวงดนตรี ๑ ตัว ถ้าวางนั้นมีคนระนาดเอกที่เก่งก็จะเอาไปไว้ใกล้ตัวเองอีก ๑ ตัว เป็นอันหมดแล้วเสียงที่ออกจะได้ความไพเราะตรงไหน จนมีคนดนตรีสากลเคยถามผู้เขียนว่า “ดนตรีไทยเขาฟังอะไรกัน ตรงไหนที่ต้องฟังแล้วมันไพเราะตรงไหนบ้าง ฟังแยกไม่ออกเลยเพราะเครื่องดนตรีที่ได้ยินมันไม่ได้ยินทั้งวงแล้วมันไพเราะสำหรับคนดนตรีไทยแล้วหรือ” สิ่งนี้เองที่ผู้เขียนใคร่อยากจะให้ผู้จัดการแสดงดนตรีต้องให้ความสำคัญกับการเตรียมระบบเสียงให้ดีที่สุด เครื่องดนตรีที่นำมาบรรเลงบนเวทีทุกชิ้นต้องผ่านกระบวนการซาวด์เช็ค (Sound check) หมายถึง การตรวจสอบความถูกต้องของระบบเสียงในแต่ละเครื่องดนตรีว่ามีคุณภาพเสียง โดยต้องตรวจสอบในแต่ละเครื่องดนตรีจนกระทั่งตรวจสอบทั้งวงดนตรีว่ามีเสียงที่ได้คุณภาพเพียงพอสำหรับการแสดงหรือไม่

เพื่อให้ได้ผลลัพธ์เป็นงานวิจัยกับงานสร้างสรรค์ซึ่งเผยแพร่ด้วยการออกแสดงคอนเสิร์ต พร้อมกับคำอธิบายกระบวนการสร้างงานที่ควรนำไปต่อยอดองค์ความรู้ก็ได้ ผลลัพธ์สุดท้ายของการแต่งเพลงก็คือหนังสืองานวิจัยที่เรียกว่าบทวิเคราะห์ หนังสือโน้ตเพลงที่ควรเป็นโน้ตสากลแม้จะเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับดนตรีไทยก็ตาม อย่างไรก็ตามการแสดงคอนเสิร์ตเพลงที่สร้างสรรค์ขึ้นนั้นอาจใช้วิธีการนำเสนอในงานสัมมนาทั้งหมดหรือคัดเลือกเฉพาะส่วนสำคัญของบทเพลงมานำเสนอก็ ทั้งนี้ปัจจุบันเราสามารถเผยแพร่การแสดงได้อย่างหลากหลาย เช่น แสดงผลงานผ่านระบบเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook live) ระบบยูทูบไลฟ์ (Youtube live) ที่จะช่วยให้ผู้ชมสามารถชมงานได้อย่างกว้างขวาง

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือการจัดงานเผยแพร่ผลงานสร้างสรรค์อาจารย์ควรหลีกเลี่ยงนำนักศึกษาที่เรียนวิชาตนเองมาเป็นผู้แสดงงานเพื่อใช้เป็นคะแนนสอบสำหรับนักศึกษา เพราะเท่ากับได้เอาผลงานของตนเองไปเบียดบังเนื้อหาวิชา สมมติว่าอาจารย์ท่านหนึ่งได้แต่งเพลงเป็นงานสร้างสรรค์ชิ้นชุดหนึ่ง การนำเอาเพลงชุดนี้ไปให้นักศึกษาที่ตนเองสอนปฏิบัติการดนตรีอยู่เพื่อให้นักศึกษาฝึกซ้อมและนำออกแสดงภายใต้กติกาที่ว่าใช้เพลงนั้นเป็นคะแนนส่วนหนึ่งสำหรับการสอบปฏิบัติ สิ่งนี้ในมุมมองของผู้เขียนมองว่าเป็นเรื่องที่ผิด เพราะนักศึกษาที่เรียนวิชาปฏิบัตินั้นย่อมมีเพลงที่ตนเองเรียนไปตามหลักสูตรตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพดนตรีไทยที่กำหนดไว้ว่าในหนึ่งภาคการศึกษาต้องเรียนเพลงใดบ้างจำนวนกี่เพลง แต่หากอาจารย์นำเพลงที่ตนเองสร้างสรรค์ไปมอบหมายให้นักศึกษาต้องเรียนและฝึกซ้อมเพื่อนำออกแสดงเป็นผลงานการแสดงงานสร้างสรรค์ของอาจารย์เอง เพลงบางเพลงที่ต้องเรียนปฏิบัติในภาคการศึกษานั้นก็จะหายไปจำนวนหนึ่งเพราะถูกแทนที่ด้วยเพลงที่อาจารย์สร้างสรรค์นั่นเอง

พฤติกรรมดังกล่าวจะทำให้อาจารย์ไม่ได้ทำหน้าที่สอนปฏิบัติไม่ตรงไปตามเกณฑ์และสังเขปรายวิชาที่กำหนดเอาไว้ นักศึกษาก็จะเสียประโยชน์เพราะไม่ได้เรียนเพลงที่ตนเองควรเรียน แต่ต้องทำตามที่ทำอาจารย์กำหนดเพราะมีคะแนนเป็นตัวกำหนด จึงเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสมที่จะใช้การแสดงผลงานสร้างสรรค์ของตนเองด้วยวิธีนี้ การจัดการแสดงงานสร้างสรรค์จึงควรจ้างหรือขอความช่วยเหลือบรรดามิตรสหายทางดนตรีให้มาช่วยบรรเลง โดยอาจมีค่าตอบแทนให้ตามที่ตนเองได้ตั้งงบประมาณไว้เบื้องต้นจึงจะเป็นความเหมาะสมที่สุด

สำหรับปัญหาของการทำงานวิจัยสร้างสรรค์คือผู้ทำงานด้านนี้มักจะไม่ค่อยมีความสามารถในการเขียนวิเคราะห์งานของตนเองได้ ดังนั้นในการดำเนินงานวิจัยควรต้องบันทึกรายละเอียดของงานไว้อย่างเป็นขั้นตอนเพื่อช่วยให้สามารถเก็บรายละเอียดการดำเนินงานของตนเองให้ชัดเจนและครอบคลุมมากที่สุด รวมถึงการคำชี้แจงต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของข้อตกลงเบื้องต้น ซึ่งเราเรียกการเขียนแบบนี้ว่าบทบรรณาธิบาย ซึ่งเป็นการบรรยายงานของตนเองทั้งหมด ซึ่งต้องเป็นสิ่งที่เข้าใจได้ง่ายไม่ซับซ้อนจนเกินไป ปัญหาอีกประการคือการสรุปงานมักทำในแบบไม่จัดแบ่งหมวดหมู่การสรุปไว้เป็นระบบ การใช้ระบบสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ต้องชัดเจนเข้าใจง่าย เนื่องจากการทำงานด้านการสร้างสรรค์ในแต่ละชิ้นงานต่างมีรูปแบบการดำเนินงานที่แตกต่างกันออกไป ภายหลังจากการเขียนบรรยายงานของตนเองเรียบร้อยแล้วควรนำไปให้ผู้รู้ทางด้านการเขียนงานวิชาการ เพื่อทำการตรวจทานสำนวนและเนื้อหาว่ามีส่วนใดที่ขาดตกบกพร่องบ้าง เพื่อให้งานที่นำเสนอผลสัมฤทธิ์มากที่สุด